The background features a stylized botanical illustration in a muted color palette of beige, olive green, and terracotta. It includes various plant elements: a tall stem with two buds on the left, a smaller stem with a single bud below it, a central stem with several leaves, and a bushy plant with many small leaves on the right. There are also abstract shapes like a bird-like outline in the upper right, a red sun-like circle, and several soft, overlapping circles in shades of beige and brown. The overall style is minimalist and artistic.

Trumpalaikės savanorystės modelis

Kretingos r. savivaldybei

1. Trumpalaikė savanorystė

1.1. Trumpalaikės savanorystės apibrėžimas

Lietuvos Respublikos savanoriškos veiklos įstatyme (2023 m. redakcija) nėra pateikiama atskiro trumpalaikės savanoriškos veiklos apibrėžimo. Įstatyme apibrėžiama, kad „ilgalaikė savanoriška veikla – savanorio veikla pagal savanoriškos veiklos sutartį, sudarytą ne trumpesniam kaip 60 dienų laikotarpiui“. Atitinkamai galima teigti, kad bet kuri savanoriška veikla, vykdoma trumpesnę nei 60 dienų laikotarpį, gali būti priskirtina trumpalaikėi savanorystei.

Europos lygmeniu trumpalaikė savanorystė pripažįstama kaip **svarbi pilietinės visuomenės dalyvavimo forma**. Centre for European Volunteering (CEV) dokumente *Blueprint for European Volunteering 2030* (2021) pabrėžiama, kad „skaitmenizacija ir socialiniai tinklai paskatino neformalios savanorystės veiklų plėtrą“. Šios priemonės sudaro sąlygas lanksčiai ir operatyviai reaguoti į visuomenės poreikius, taip pat prisideda prie tarpusavio ryšio ir solidarumo jausmo stiprinimo tarp žmonių, susiduriančių su bendrais iššūkiais. Tai ypač aktualu trumpalaikės ir nereguliarios savanorystės kontekste.

Tarptautinėje mokslinėje ir praktinėje literatūroje, greta trumpalaikės savanorystės sąvokos, vartojami ir kiti susiję terminai, apibūdinantys trumpesnės trukmės ar nereguliarių savanorių

įsitraukimą. Tarp jų išskiriama **epizodinė savanorystė**, apibrėžiama kaip periodiniai, trumpi savanoriškos veiklos epizodai (Macduff, 2005), taip pat **mikro-savanorystė**, apimanti labai trumpas, dažnai 10–60 minučių trukmės užduotis, kurios gali būti atliekamos tiek gyvai, tiek nuotoliniu būdu (Cravens, J.; Ellis, S. J., 2014).

Epizodiniai savanoriai apibūdinami kaip asmenys, teikiantys trumpalaikę ir nereguliarią savanorišką pagalbą. Vis dėlto ne visa tokio pobūdžio savanorystė yra vienalytė - literatūroje ji skirstoma į tris pagrindinius tipus: **laikinąją**, **tarpinę** ir **atsitiktinę** savanorystę. Šis skirstymas leidžia tiksliau įvertinti savanorių įsitraukimo pobūdį ir intensyvumą (Macduff, 2005).

Macduff (2005) kritiškai vertina patį „trumpalaikės“ savanorystės terminą, teigdama, kad jis nėra pakankamai tikslus apibūdinti įvairioms savanoriško dalyvavimo formoms, kurios nėra ilgalaikės ar nuolatinės. Autorės teigimu, tikslesnis tokios savanoriškos veiklos apibūdinimas yra **epizodinės savanorystės** sąvoka. Epizodinis dalyvavimas suprantamas kaip sudarytas iš atskirų, dažnai laisvai tarpusavyje susijusių veiklos epizodų, ribotos trukmės ar reikšmės, bei pasireiškiantis nereguliariais, neprognozuojamais intervalais. Tokia samprata leidžia geriau atspindėti šiuolaikines savanorystės formas ir jų dinamiką.

Atsižvelgiant į tai, kad tarptautinėje literatūroje vartojamos skirtingos sąvokos, apibūdinančios ribotos trukmės ir nereguliarių

savonorių įsitraukimą, šiame dokumente sąmoningai pasirenkama vartoti **trumpalaikės savanorystės** sąvoką. Toks pasirinkimas grindžiamas tuo, kad trumpalaikės savanorystės terminas yra aiškesnis ir leidžia savanorystę apibrėžti pagal objektyvų kriterijų - veiklos trukmę. Be to, trumpalaikės savanorystės sąvoka leidžia apimti platesnį savanoriškos veiklos spektrą, įskaitant epizodinę ir mikro-savanorystę, neapsiribojant vien teoriniu savonorių įsitraukimo stiliumi. Todėl tolesnėse dokumento dalyse vartojama trumpalaikės savanorystės sąvoka, ją suprantant kaip skėtinį terminą, apimančią įvairias ribotos trukmės savanoriškos veiklos formas.

1.2. Mikro-savanorystė

Mikro-savanorystės (angl. *micro-volunteering*) sąvoka pradėta plačiau vartoti apie 2008–2009 metus, technologinės pažangos kontekste. Spartus išmaniųjų telefonų, socialinių tinklų ir Web 2.0 sprendimų paplitimas sudarė prielaidas naujoms, lankstesnėms savanorystės formoms, leidžiančioms žmonėms įsitraukti į visuomenei naudingą veiklą be ilgalaikių įsipareigojimų. Mikro-savanorystė formavosi kaip atsakas į augantį gyvenimo tempą, laiko stoką ir poreikį prisidėti prie socialinių iniciatyvų fragmentiškais, bet prasmingais veiksmais.

Tarptautinėje praktikoje mikro-savanorystė dažniausiai apibrėžiama kaip labai trumpas, vadinamosios „kąsnio dydžio“ (*bite-*

sized), pagal poreikį atliekamos savanoriškos užduotys, kurios nereikalauja ilgalaikio įsipareigojimo, tačiau prisideda prie socialiai reikšmingų tikslų. Tokios veiklos paprastai trunka nuo kelių minučių iki maždaug pusvalandžio ir gali būti atliekamos bet kuriuo metu bei bet kurioje vietoje, dažniausiai pasitelkiant skaitmenines technologijas (Cravens & Ellis, 2014).

Svarbų vaidmenį mikro-savanorystės plėtroje suvaidino iniciatyva „The Extraordinaries“, įkurta 2008 m. (vėliau tapusi „Sparked by Catchafire“), kuri viena pirmųjų pasiūlė savanorystės galimybes vadinamaisiais „penkių minučių epizodais“. Ši platforma parodė, kad net labai trumpas, fragmentuotas savonorių indėlis gali turėti reikšmingą bendrą poveikį, jei jis tinkamai koordinuojamas ir nukreipiamas į aiškiai apibrėžtus tikslus (Catchafire, *Microvolunteering*, <https://blog.catchafire.org/microvolunteering>).

Akademiniu lygmeniu mikro-savanorystė pradėta analizuoti kaip atskiras reiškinys, laužantis tradicinius savanorystės modelius. Dhebar ir Stokes (2008) pabrėžia, kad mikro-savanorystė **sumažina laiko, vietos ir kompetencijų barjerus**, kurie dažnai trukdo žmonėms įsitraukti į savanorišką veiklą. Jungtinių Tautų savonorių programa (UN Volunteers) mikro-savanorystę įvardija kaip kylančią tendenciją, kuri, pasitelkdama technologijas, leidžia žmonėms prisidėti trumpais, atskirais veiksmais, kartu sukuriant reikšmingą

bendrą poveikį (UN Volunteers, *State of the World's Volunteerism Report*, 2011).

Atsižvelgiant į šias išvagas, mikro-savanorystę galima apibrėžti kaip **labai trumpų (apie 5-60 minučių) trukmės savanoriškų užduočių atlikimą**, vykdomą bet kuriuo metu ir bet kur, dažniausiai nuotoliniu būdu, be išankstinės registracijos, atrankos ar mokymų. Toks savanorystės modelis ypač patrauklus jauniems žmonėms, kurie dar tik svarsto galimybę įsitraukti į savanorišką veiklą arba neturi galimybės reguliariai savanoriauti dėl mokslų, darbo ar kitų įsipareigojimų.

Kartu su mikro-savanorystės privalumais ir lankstumu mokslinėje literatūroje pabrėžiama ir kritinė perspektyva. Locke ir kt. (2016) atkreipia dėmesį, kad mikro-savanorystė gali skatinti paviršutinišką įsitraukimą ir sudaryti klaidingą įspūdį, jog minimalūs veiksmai (pavyzdžiui, paspaudimas „patinka“ socialiniuose tinkluose) prilygsta gilesniam pilietiniam ar socialiniam dalyvavimui. Dėl šios priežasties mikro-savanorystė neturėtų būti laikoma ilgalaikės ar gilesnės savanorystės pakaitalu, bet labiau matoma, kaip lengvo ir greito **patekimo durys** į platesnį pilietinį dalyvavimą.

Pagrindinės mikro-savanorystės savybės

Aspektas	Charakteristika	Šaltinis
Trukmė	5-60 minučių (vidurkis ~15 min.)	Cravens & Ellis (2014)
Patekimo barjerai	Jokių - nereikalinga registracija, tikrinimai, mokymai	Dhebar & Stokes (2008)
Įsipareigojimas	Jokio – „vienos užduoties“ principas	Cravens & Ellis (2014)
Lokacija	Bet kur (93% nuotolinė)	UN Volunteers (2011)
Įrankiai	Išmanieji telefonai, planšetės, kompiuteriai, internetas	Cravens & Ellis (2014)
Registracija	Nebūtina arba minimali (el. paštas)	Help from Home (2013)
Pakartojimas	Neprivalomas - galima padaryti tik kartą	Dhebar & Stokes (2008)

Apibendrinant galima teigti, kad mikro-savanorystė yra trumpiausia ir prieinamiausia epizodinės savanorystės forma. Ji gali atlikti svarbų vaidmenį palaipsniui įtraukiant asmenis, ypač jaunimą, į kitas trumpalaikės savanorystės formas ir gali tapti pirmuoju žingsniu link gilesnio ir nuoseklesnio pilietinio dalyvavimo.

1.2.1. Mikro-savanorystės pavyzdžiai ir taikymo sritys

Mikro-savanorystė apima labai įvairias veiklas, kurios gali būti vykdomos tiek skaitmeninėje, tiek fizinėje aplinkoje. Tarptautinė praktika rodo, kad mikro-savanorystės užduotys dažniausiai yra paprastos, greitai įgyvendinamos ir orientuotos į konkretų, aiškiai apibrėžtą veiksmą. Žemiau pateikiami mikro-savanorystės pavyzdžiai apima kelias pagrindines veiklų sritis:

- **kampanijos ir komunikacija**, pavyzdžiui, peticijos pasirašymas ar tinklaraščio įrašo parašymas;
- **lėšų rinkimas**, įskaitant paramos kampanijas ar labdaros akcijų palaikymą;
- **tyrimai ir duomenų rinkimas**, tokie kaip klausimynų pildymas ar turinio kūrimas „Wikipedia“ platformoje;
- **praktinė pagalba**, pavyzdžiui, kepinio paruošimas labdaros mugei ar kompiuterinių resursų paaukojimas.

Tarptautiniu mastu plačiai pripažinti ir vadinamieji „klasikiniai“ mikro-savanorystės pavyzdžiai, iliustruojantys šios savanorystės formos potencialą:

- **Be My Eyes** - mobili aplikacija (įkurta 2015 m.), jungianti savanorius su regėjimo negalią turinčiais asmenimis trumpų

vaizdo skambučių metu, padedant atpažinti objektus ar aplinką. Viena užduotis paprastai trunka **3-5 minutes**.

- **Zooniverse** - mokslinė „sutelktinių išteklių“ (angl. crowdsourcing) platforma (įkurta 2009 m.), kur savanoriai prisideda prie mokslinių tyrimų, pavyzdžiui, klasifikuodami paukščius nuotraukose ar žymėdami galaktikas. Užduočių trukmė svyruoja nuo **kelių dešimčių sekundžių iki kelių minučių**.
- **Sparked (Catchafire)** - platforma, kurioje savanoriai atlieka trumpas, kompetencijomis paremtas užduotis nevyriausybinėms organizacijoms, pavyzdžiui, parengia socialinių tinklų įrašą ar pateikia grįžtamąjį ryšį logotipo dizainui (**5-20 minučių**).
- **Krizių žemėlapių iniciatyvos** (angl. *crisis mapping*), tokios kaip „OpenStreetMap Humanitarian“, leidžia savanoriams žymėti kelius, pastatus ar infrastruktūrą krizių paveiktose teritorijose. Viena užduotis dažniausiai trunka **5-10 minučių**.

Šie pavyzdžiai rodo, kad mikro-savanorystė gali būti pritaikoma labai skirtinguose kontekstuose - nuo socialinės pagalbos ir piliečių mokslo iki krizių valdymo - ir gali būti lengvai adaptuojama vietos lygmeniu, įskaitant savivaldybių ar jaunimo organizacijų iniciatyvas.

1.2.2. Mikro-savanorystės pranašumai ir iššūkiai jaunimo įgalinimo kontekste

Mikro-savanorystė turi reikšmingų pranašumų jaunimo įgalinimo požiūriu. Ji leidžia savanoriauti net ir esant labai ribotam laikui, nereikalauja ilgalaikių įsipareigojimų, suteikia greitą grįžtamąjį ryšį ir momentinį poveikio pojūtį. Skaitmeninės platformos taip pat leidžia taikyti žaidybinimo elementus, tokius kaip ženkliukai ar progreso stebėjimas, kurie ypač motyvuoja jaunus žmones.

Kita vertus, organizacijoms mikro-savanorystė kelia ir iššūkių. Trumpų, fragmentuotų užduočių koordinavimas reikalauja technologinių sprendimų, automatizuotos kokybės kontrolės ir aiškiai apibrėžtų procesų. Be to, ši savanorystės forma ne visada tinkama užduotims, kurioms būtinas gilus įsitraukimas, nuolatinis ryšys ar emocinis darbas su žmonėmis.

Atsižvelgiant į tai, mikro-savanorystė turėtų būti vertintina kaip papildanti ir įtraukianti priemonė, galinti tapti pirmuoju jaunimo kontaktu su savanoriška veikla ir skatinanti tolesnį įsitraukimą į kitas trumpalaikės ar ilgalaikės savanorystės formas.

1.3. Trumpalaikės ir ilgalaikės savanorystės skirtumai

Trumpalaikė ir ilgalaikė savanorystė yra tarpusavyje susijusios, tačiau skirtingais principais grindžiamos savanoriškos veiklos formos. Jų skirtumai pasireiškia ne tik veiklos trukme, bet ir savanorių įsipareigojimo lygiu, veiklos organizavimo būdu, mokymosi intensyvumu bei poveikiu tiek savanoriui, tiek priimančiajai organizacijai. Šių skirtumų išgryninimas yra svarbus siekiant tinkamai planuoti savanorystės programas, pasirinkti tinkamus įgyvendinimo modelius ir aiškiai apibrėžti savanorių lūkesčius.

Toliau pateikiama lentelė apibendrina esminius trumpalaikės ir ilgalaikės savanorystės skirtumus pagal pagrindinius organizacinius ir dalyvavimo kriterijus.

Kriterijus	Trumpalaikė savanorystė	Ilgalaikė savanorystė
Trukmė	Iki 60 dienų (LT)	60+ dienų (LT); 2-12 mėn. (ESK)
Įsipareigojimas	Žemas; lanksčiai; nebūtinai tęstinumas	Aukštas; reguliarus; ilgalaikis planavimas
Struktūra	Lanksti, dažnai projektinio ar epizodinio pobūdžio	Aiškiai struktūruota, su apibrėžtais vaidmenimis

Mokymai	Trumpi, orientuoti į užduotį	Išsamūs, ilgalaikiai, apimantys kompetencijų ugdymą
Įėjimo barjerai	Žemi (greita savanorystės pradžia)	Aukštesni (atranka, mokymai, parengimas)
Mentorystė	Trumpalaikė/situacinė	Ilgalaikė, reguliari
Refleksija	Epizodinio pobūdžio	Nuolatinė, giluminė
Tikslinė grupė	Užsiėmę žmonės, jaunimas	Asmenys turintys/galintys skirti daugiau laiko

Trumpalaikė ir ilgalaikė savanorystė taip pat skiriasi savo struktūriniu organizavimu ir funkcija organizacijos viduje.

Trumpalaikė savanorystė dažniausiai pasižymi:

- projektine orientacija, kai veikla turi aiškų pradžios ir pabaigos tašką;
- užduoties specifiskumu, orientuojantis į konkrečius, iš anksto apibrėžtus tikslus;
- mažesniu administraciniu krūviu, nes taikomos supaprastintos procedūros;
- greita savanorių mobilizacija, leidžiančia operatyviai reaguoti į aktualius poreikius;
- mažesne organizacine našta, ypač trumpalaikių iniciatyvų ar renginių atveju.

Šie bruožai ypač būdingi epizodinei, renginių, krizių ar solidarumo savanorystei, kurią akcentuoja ir tarptautinė praktika (Macduff, 2005; CEV, 2021)

Ilgalaikė savanorystė, priešingai, pasižymi:

- vaidmens orientacija, kai savanoris integruojamas į organizacijos veiklą;
- gilesniu įsitraukimu, formuojančiu ilgalaikius ryšius su organizacija ir bendruomene;
- tęstinumu, užtikrinančiu stabilų ir prognozuojamą indėlį;
- nuoseklia kompetencijų plėtra, apimančia mokymus, mentorystę ir refleksiją;
- organizaciniu stabilumu, kai savanoriai tampa patikimu žmogiškųjų išteklių šaltiniu.

Trumpalaikė ir ilgalaikė savanorystė atlieka skirtingas, tačiau viena kitą papildančias funkcijas savanorystės ekosistemoje. Ilgalaikė savanorystė sudaro sąlygas gilesniam savanorių įsitraukimui, nuosekliam kompetencijų ugdymui ir organizaciniam stabilumui, tuo tarpu trumpalaikė savanorystė pasižymi didesniu lankstumu, greitesne mobilizacija ir gebėjimu operatyviai reaguoti į kintančius visuomenės poreikius. Būtent šios savybės lemia trumpalaikės savanorystės aktualumą šiuolaikiniame kontekste, kuriame vis

dažniau reikalingi greiti, tiksliniai ir mažesnio įsipareigojimo lygio dalyvavimo būdai.

Trumpalaikės savanorystės (iki 60 d.) formų vizualizacija

Iki 5 min.	15 min.	1 val.	4 val.	1 d.	1 sav.	2 sav.	2+ mėn.
---------------	------------	-----------	-----------	---------	-----------	-----------	------------

Mikro-savanorystė

(pvz. Be My Eyes,
Zooniverse)

Trumpa, epizodinė (pvz. talka, renginys)

Trumpalaikė savanorystė (pvz.
stovyklos, festivaliai, renginių
organizavimas, kampanijos ir pan.)

Ilgalaikė savanorystė

Šioje vizualizacijoje pateiktas trumpalaikės savanorystės formų spektras pagal veiklos trukmę (nuo kelių minučių iki kelių mėnesių) ir parodo, kaip skirtingos savanorystės formos tarpusavyje susijusios.

Kairėje pusėje vaizduojamos itin trumpos trukmės savanoriškos veiklos, tokios kaip mikro-savanorystė, apimanti užduotis, truncančias nuo kelių minučių iki maždaug vienos valandos (pvz., pagalba per „Be My Eyes“, duomenų klasifikavimas platformoje „Zooniverse“). Šios veiklos pasižymi mažiausiu įsipareigojimo lygiu ir dažnai vykdomos nuotoliniu būdu.

Vidurinėje grafiko dalyje pateikiamos trumpalaikės epizodinės savanorystės formos, truncančios nuo kelių valandų iki vienos dienos ar savaitės, pavyzdžiui, talkos, vienkartiniai renginiai ar vietos iniciatyvos. Šios veiklos reikalauja didesnio laiko įsipareigojimo nei mikro-savanorystė, tačiau vis dar išlieka lanksčios ir ribotos trukmės.

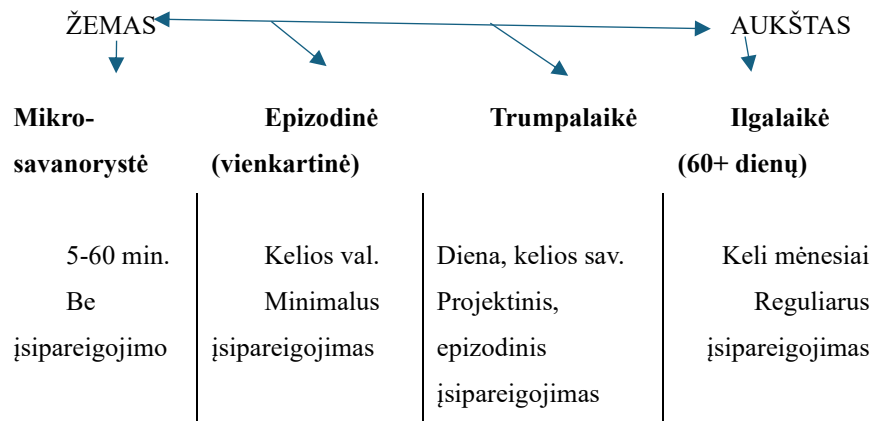
Dešinėje vizualizacijos dalyje vaizduojamos ilgesnės trukmės trumpalaikės savanorystės formos, apimančios veiklas nuo kelių savaitių iki maždaug dviejų mėnesių (pvz. savanorystė stovyklose, festivaliuose, renginių organizavimas ir pan.). Šios veiklos pasižymi didesniu struktūruotumu, aiškiai apibrėžtais vaidmenimis ir didesniu savanorių įsipareigojimu, tačiau vis dar patenka į trumpalaikės savanorystės kategoriją pagal nacionalinį teisinį apibrėžimą (iki 60 dienų).

Vizualizacijoje sąmoningai pažymėta riba, nuo kurios savanoriška veikla pereina į ilgalaikę savanorystę. Tai pabrėžia, kad trumpalaikė savanorystė nėra vienalytė, o apima platų veiklų spektrą

- nuo itin trumpų, epizodinių veiksmų iki struktūruotų, kelių mėnesių trukmės iniciatyvų, kurios gali tapti pereinamuoju etapu į ilgalaikį savanorišką įsitraukimą.

Apžvelgus skirtingas trumpalaikės savanorystės formas ir jų trukmę, svarbu nepamiršti ir kito svarbaus aspekto – savanorio įsipareigojimo lygio. Įsipareigojimas apima ne tik laiko sąnaudas, bet ir atsakomybę, tęstinumą bei įsitraukimo lygį. Skirtingos savanorystės formos pasižymi skirtingais įsipareigojimo lygiais, kurie tiesiogiai veikia savanorių motyvaciją, prieinamumą ir pasirengimą įsitraukti į savanorystės veiklas.

Skirtingų savanorystės formų įsipareigojimo lygiai

Aukščiau pavaizduoti skirtingų savanorystės formų **įsipareigojimo lygiai**, išdėstyti nuo žemiausio iki aukščiausio.

Mikro-savanorystė pasižymi mažiausiu įsipareigojimo lygiu - užduotys trunka nuo kelių minučių iki valandos ir nereikalauja tęstinumo. Epizodinė savanorystė apima vienkartinės ar trumpas veiklas, truncančias kelias valandas, ir reikalauja minimalaus įsipareigojimo. Trumpalaikė savanorystė, vykdoma dienomis ar savaitėmis, dažniausiai yra projektinio pobūdžio ir reikalauja aiškesnio, bet vis dar riboto įsipareigojimo. Ilgalaikė savanorystė pasižymi didžiausiu įsipareigojimo lygiu - ji vykdoma reguliariai, kelis mėnesius ar ilgiau, ir suponuoja nuolatinį savanorio dalyvavimą bei atsakomybę.

Šis savanorystės formų ir įsipareigojimo lygių palyginimas atskleidžia, kad trumpalaikė savanorystė apima platų įsitraukimo spektrą - nuo minimalių, mikro-savanorystės užduočių iki struktūruotų, kelių savaitių ar mėnesių trukmės iniciatyvų. Toks spektras leidžia savanorystę organizuoti kaip nuoseklų įsitraukimo procesą, kuriame asmenys gali palaipsniui didinti savo įsipareigojimą pagal turimas galimybes ir motyvaciją. Būtent šis laipsniškumo principas sudaro prielaidas trumpalaikę savanorystę naudoti kaip veiksmingą jaunimo įgalinimo ir įtraukimo priemonę vietos lygmeniu.

2. TRUMPALAIKĖS SAVANORYSTĖS FORMOS POREIKIS

Jaunimo gyvenimo ritmo pokyčiai XXI amžiuje

XXI amžiaus technologinė, ekonominė ir socialinė dinamika lemia esminius jaunimo gyvenimo būdo pokyčius. Šiuolaikinis jaunimas dažnai balansuoja tarp mokslų, darbo, šeimos ir kitų asmeninių įsipareigojimų, todėl tradicinė, ilgalaikė savanorystė, reikalaujanti reguliarumo ir ilgo įsipareigojimo, tampa mažiau prieinama daugeliui jaunuolių. Kretingos savivaldybės Jaunimo situacijos tyrimo (2025) duomenimis, **55,93% respondentų nurodė, kad dėl darbo ar mokslų jie nespėja dalyvauti savanorystės (ar kitose laisvalaikio) veiklose**, o tai rodo reikšmingą laiko trūkumo barjerą savanoriškam įsitraukimui.

Europos parlamento užsakymu atliktame tyrime, kuriame dalyvavo 25 863 jaunuoliai (16–30 m.) ES šalyse, atskleista, kad tik **20% apklausoje dalyvavusių jaunuolių yra savanoriavę**, o dažniausiai nurodyta kliūtis - **laiko trūkumas**, kurį paminėjo **25% respondentų**. Tai patvirtina, jog laiko stoka yra viena iš pagrindinių priežasčių, ribojančių jaunimo įsitraukimą į tradicinės savanorystės formas.

Tokios sąlygos skatina ieškoti lankstesnių savanorystės modelių, kurie geriau atlieptų šiuolaikinio jaunimo kasdienybę ir gebėtų sudaryti sąlygas tiems, kuriuos riboja laiko bei kitų įsipareigojimų stoka.

Pokyčiai savanorystės motyvacijoje ir dalyvavimo stiliuose

Pastaraisiais metais socialinių mokslų tyrimai rodo, kad savanorystės pobūdis ir motyvacija kinta. Mokslininkai (Hustinx & Lammertyn, 2003) pabrėžia esminę permainą, kai savanorystė pereina nuo tradicinės, ilgalaikės ir institucinių formų prie labiau individualizuotų, epizodinių ir projektinių pagrindu organizuojamų veiklų. Tokios savanorystės formos geriau atliepia šiuolaikinio jauno žmogaus lanksčias gyvenimo trajektorijas, interesus ir vertybes.

Palyginti su tradicine savanoryste, kuri dažnai reikalauja nuolatinio laiko ir aukšto įsipareigojimo, šiandien savanoriškos veiklos pasižymi didesniu **epizodiškumu, laikinu įsipareigojimu ir žemesniu struktūruotumu**. Jaunimas, įsitraukdamas į savanorystę, vis dažniau vadovaujasi **asmeniniais interesais, vertybėmis bei siekiu saviraiškai**, o ne vien pareigos ar bendruomeninės atsakomybės jausmu.

Pakitęs sąmoningas pasirinkimas lemia, jog savanoriškoje veikloje dalyvaujanti jaunimo karta ieško **aiškių, realių rezultatų**

turinčių, įdomių ir patrauklių veiklų, kurios derinamos su kitais jų gyvenimo aspektais ir suteikia galimybę prisidėti prie temų, kurios atitinka jų pasaulėžiūrą.

Tarptautinės tendencijos - savanorystės formų transformacija

Tarptautiniu mastu savanorystės tendencijos rodo, kad tradicinių formų dalyvavimas mažėja, o kartu auga tam tikrų **naujų savanorystės formų paklausa**. OECD analizė (2024) nurodo, kad savanorystės apimtys daugelyje šalių ilginiui mažėjo ir net pasiekė žemiausius rodiklius prieš COVID-19 pandemiją. Nors vėliau kai kuriose šalyse savanorystės lygis stabilizavosi, **ne visur stebimas reikšmingas atsigavimas**, o tai rodo globalią tendenciją, kuri skatina ieškoti naujų sprendimų savanoriškam dalyvavimui skatinti.

Tuo pačiu, OECD analizėje (2024), pabrėžiama, kad auga tam tikrų savanorystės formų populiarumas:

- **Virtuali savanorystė**, leidžianti prisidėti nuotoliniu būdu be tiesioginio fizinio kontakto, tampa vis dažnesnė, ypač tarp jaunų žmonių, kurie vertina lankstumą ir technologijų teikiamas galimybes.

- **Epizodinė savanorystė**, trunkanti kelias valandas ar vienkartinis renginys, tampa prieinamesnė tiems, kurie negali įsipareigoti ilgiau.
- **Įmonių savanorystė** - kai darbuotojai savanoriauja kartu su darbdaviais arba per organizacijas, taip pat sudaro naujas dalyvavimo galimybes ir skatina bendruomeninį įsitraukimą per darbo aplinką.

Tokios tendencijos atspindi savanorystės transformaciją - nuo struktūruotų ir ilgalaikių formų link **lanksčių, trumpalaikių bei teminių savanorystės formų**, labiau atitinkančių šiuolaikinės visuomenės gyvenimo būdą.

Jaunimo savanorystės svarba ir potencialas

Nepaisant pokyčių dalyvavimo modeliuose, savanorystė išlieka svarbi **socialinei sanglaudai, pilietiškumui ir jaunimo augimui**. OECD analizės duomenimis, įvairios jaunimo savanorystės ir pilietinio tarnavimo programos daugelyje šalių padeda jaunimui ugdyti pasitikėjimą savimi, įgyti įgūdžių, stiprinti socialinius ryšius ir įsitraukti į demokratinius procesus.

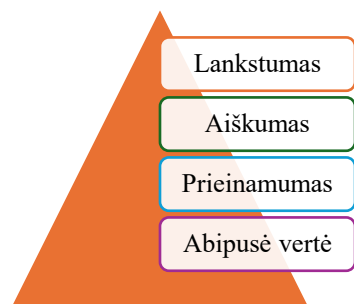
Trumpalaikės savanorystės formos, ypač mikro, epizodinė ir virtuali savanorystė, yra galimos priemonės įtraukti jaunuolius į savanorišką veiklą, kurios kitaip galėtų būti neprieinamos dėl laiko

trūkumo ar kitų asmeninių įsipareigojimų. Tokios formos suteikia galimybę jaunuoliams pradėti savanoriauti **nekeliant aukštų įsipareigojimų**, įgyti **teigiamą patirtį**, atrasti **asmeninius motyvus prisidėti prie visuomenės gerovės** ir vėliau pereiti prie ilgalaikės veiklos.

3. TRUMPALAIKĖS SAVANORYSTĖS MODELIS

3.1. Modelio principai

Trumpalaikės savanorystės modelis Kretingos savivaldybėje grindžiamas principais, kurie atliepia šiuolaikinio jaunimo gyvenimo būdą, motyvacijas ir įsitraukimo galimybes. Šie principai siekia užtikrinti, kad savanorystė būtų lengvai pasiekama, aiški, patraukli ir kurianti vertę tiek savanoriams, tiek organizacijoms bei vietos bendruomenei.

Lankstumas

- Savanoriai gali patys **pasirinkti veiklos trukmę intensyvumą** - nuo kelių valandų iki kelių savaitių ar mėnesių.
- **Pagal galimybes veiklos organizuojamos be griežtai nustatyto grafiko**, leidžiant savanoriams derinti savanorystę su mokslais, darbu ar kitais įsipareigojimais.
- **Siūlomi skirtingi dalyvavimo formatai**: fizinė, nuotolinė arba hibridinė savanorystė.

Šis principas tiesiogiai atliepia jaunimo dažniausiai įvardijamą laiko stokos barjerą ir sudaro galimybes savanoriauti net ir esant ribotam laisvam laikui.

Aiškumas

- **Aiškiai apibrėžiama** savanoriškos veiklos trukmė, užduotys, atsakomybės ir tikėtini rezultatai.
- **Nuo pat įsitraukimo pradžios** savanoriai žino, ko iš jų tikimasi ir kokia apimtimi.
- Visa **aktuali informacija pateikiama vienoje**, lengvai prieinamoje vietoje.

Aiškumas mažina nusivylimo riziką, stiprina pasitikėjimą organizatoriais ir didina tikimybę, kad jaunimas ryšis išbandyti savanorystę.

Prieinamumas

- **Lengva ir paprasta registracija:** minimali biurokratija, paprasta registracija (arba jokios).
- **Geografinė prieiga:** veiklos ir Kretingos mieste, ir aplinkinėse vietovėse arba nuotoliu.
- **Įtrauktis:** savanorystės veiklos pasiūlymai pritaikyti įvairioms jaunimo grupėms - jaunimui su negalia, iš kaimiškų vietovių, mažesnes pajamas turintiems jaunuoliams ar draugų grupėms.

Prieinamumas ir įtrauktis leidžia trumpalaikę savanorystę naudoti kaip lygių galimybių priemonę.

Abipusė vertė

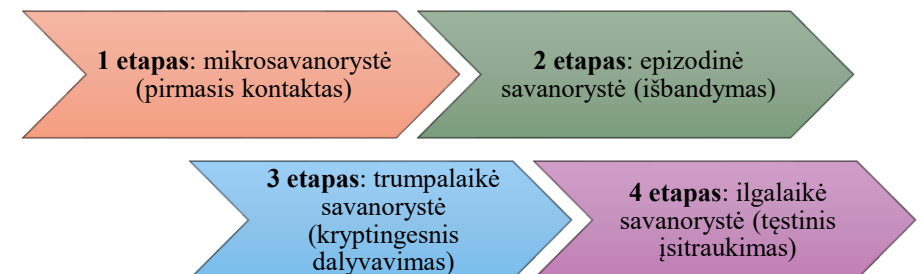
- **Organizacijos gauna** realią, apčiuopiamą pagalbą konkrečioms, aiškiai apibrėžtoms užduotims.
- **Savanoris gauna** praktinių įgūdžių, patirties, socialinių ryšių ir pripažinimą už savo indėlį.

- **Vietos bendruomenė** stiprina pilietiškumą, tarpusavio pasitikėjimą ir socialinę sanglaudą.

Šis principas užtikrina, kad savanorystė nebūtų vien simbolinė, o kurtų realų poveikį visoms dalyvaujančioms pusėms.

3.2. Galimas jaunimo kelias į savanorystę (nuo mikro iki ilgalaikės)

Šiuolaikinio jaunimo įsitraukimas į savanorystę nebūtinai yra paremtas ilgalaikiu įsipareigojimu nuo pat pradžių. Tyrimai ir praktika rodo, kad jaunimas savanorystę renkasi palaipsniui, atsižvelgdamas į savo laiką, motyvaciją ir pasitikėjimą savimi. Todėl trumpalaikės savanorystės modelis grindžiamas nuoseklaus įsitraukimo principu, kai savanorystė suvokiama kaip iš skirtingų etapų sudarytas kelias, leidžiantis jaunimui startuoti nuo minimalių įsipareigojimų, o esant poreikiui bei norui, pereiti prie aktyvesnio įsitraukimo ir dalyvavimo.

1 etapas: Pirmasis kontaktas: mikro-savanorystė

Mikro-savanorystė galėtų būti tinkamas pirmasis jaunimo kontaktas su savanoriška veikla. Ji pasižymi itin trumpa trukme, minimaliu įsipareigojimu ir lengvu patekimu į veiklą. Jauni žmonės gali savanoriauti spontaniškai, be išankstinės registracijos ar ilgalaikio planavimo, pavyzdžiui, atlikdami trumpas užduotis nuotoliniu būdu ar prisidedami prie vienkartinį veiklų.

Šiame etape svarbiausia **suteikti saugią ir pozityvią pirmąją patirtį**, kuri padėtų jaunimui išbandyti savanorystę be baimės „neatitikti lūkesčių“ ar prisiimti per didelę atsakomybę.

2 etapas: Išbandymas ir didesnis įsitraukimas per epizodinę savanorystę

Įgiję pirmąją patirtį, jaunuoliai gali rinktis epizodinę savanorystę, apimančią vienkartinę ar trumpalaikę veiklą, truncančią nuo kelių valandų iki kelių dienų. Tai gali būti dalyvavimas renginiuose, talkose, kampanijose ar vietos iniciatyvose. Šiame etape didėja tiek veiklos apimtis, tiek savanorio atsakomybė, tačiau įsipareigojimas vis dar išlieka ribotas ir aiškiai apibrėžtas. Epizodinė savanorystė leidžia jaunimui patirti komandinį darbą, tiesioginį poveikį bendruomenei ir sustiprinti motyvaciją tolesniam įsitraukimui.

3 etapas: Kryptingas dalyvavimas: trumpalaikė savanorystė

Trumpalaikė savanorystė apima struktūruotas veiklas, truncančias nuo kelių dienų iki kelių savaitių ar mėnesių, pavyzdžiui, savanorystės stovyklas, festivalių organizavimą ar temines kampanijas. Šiame etape savanoriai prisiima aiškiai apibrėžtus vaidmenis ir atsakomybes, dalyvauja planavimo ir įgyvendinimo procesuose. Tai yra pereinamasis etapas, kuriame jaunimas gali **išbandyti save atsakingesniuose vaidmenyse**, įgyti praktinių, organizacinių ir socialinių kompetencijų, kurios svarbios tiek asmeniniam, tiek profesiniam tobulėjimui.

4 etapas: Tęstinis įsitraukimas per ilgalaikę savanorystę

Ilgalaikė savanorystė yra aukščiausias įsitraukimo lygmuo, pasižymintis reguliariu dalyvavimu ir ilgalaikiu įsipareigojimu. Ne visi jaunuoliai siekia ar gali pasiekti šį etapą, tačiau trumpalaikės savanorystės modelis sudaro sąlygas tiems, kurie nori ir yra pasirengę, palaipsniui pereiti prie nuolatinės/ilgalaikės savanorystės formų.

Šiame etape savanoriai tampa stabilia organizacijų veiklos dalimi, prisiima lyderystės ar mentorystės vaidmenis ir prisideda prie savanorystės kultūros stiprinimo vietos bendruomenėje.

Toks nuoseklus jaunimo kelias į savanorystę (*mikro-savanorystė-epizodinė savanorystė-trumpalaikė savanorystė-ilgalaikė savanorystė*) leidžia savanorystę planuoti ne kaip vienkartinę veiklą, bet kaip **ilgalaikį įsitraukimo procesą**. Toks modelis gal prisidėti:

- mažinant jaunimo baimes ir barjerus pradėti savanoriauti;
- didinant pirmosios savanorystės patirties sėkmę;
- sudarant prielaidas palaipsniui auginti savanorių bendruomenę;
- padedant organizacijoms pritraukti motyvuotus ir pasirengusius savanorius.

Šis požiūris ypač svarbus siekiant įgalinti jaunimą, stiprinti pilietinį aktyvumą ir kurti tvarią savanorystės ekosistemą vietos lygmeniu.

3.3. Trumpalaikės savanorystės proceso etapai

Jaunimo kelias į savanorystę apibrėžia skirtingus įsitraukimo lygius - nuo mikro-savanorystės iki ilgalaikio dalyvavimo. Tačiau kiekvienas šio kelio etapas įgyvendinamas per nuoseklų savanorystės organizavimo procesą. Siekiant užtikrinti kokybišką, bet jaunimui patrauklią ir neperkraudą savanorystės patirtį, trumpalaikės savanorystės modelyje išskiriami penki pagrindiniai proceso etapai,

kurie taikomi visoms savanorystės formoms, tačiau skiriasi savo apimtimi ir sudėtingumu.

Trumpalaikės savanorystės procesą galima suskirstyti į **5 pagrindinius etapus**. Kiekvienas etapas turėtų būti **supaprastintas**, tačiau užtikrinant veiklos kokybę, aiškumą ir teigiamą savanorių patirtį.

ETAPAS 1. Savanorių pritraukimas

Tikslas - pasiekti jaunimą jiems įprastose aplinkose ir sudominti konkrečiomis, aiškiai apibrėžtomis savanorystės galimybėmis.

Savanorių pritraukimas grindžiamas aiškia, trumpa ir jaunimui suprantama komunikacija. Informacija apie savanorystės galimybes skleidžiama per jaunimo dažniausiai naudojamus kanalus - socialinius tinklus, mokyklas, jaunimo ir nevyriausybinės organizacijas, taip pat per savivaldybės ar partnerių valdomas skaitmenines platformas. Ypatingas dėmesys skiriamas veiklos trukmės, pobūdžio ir savanoriui kuriamos naudos išryškinimui.

Praktikoje savanorių pritraukimui siūloma pasitelkti šiuos kanalus:

- **komunikacija socialiniuose tinkluose** (Instagram, Facebook, TikTok, Discord), pasitelkiant vizualinę medžiagą, trumpus aprašymus ir ankstesnių savanorių patirties pasidalinimus;
- savanorystės galimybių pristatymai Kretingos **mokyklose**;
- informacijos sklaida per **vietos jaunimo organizacijas ir nevyriausybinės organizacijas**;
- skelbimų talpinimas savivaldybės sukurtame savanorystės žemėlapyje ar kitose **platformose**;
- „iš lūpų į lūpas“ principu paremtas kvietimas, kai ankstesni savanoriai dalijasi savo patirtimi;
- iniciatyvos „**atsivesk draugą**“, skatinančios prisijungti kartu su bendraamžiais ir taip mažinančios psichologinius barjerus;

- **asmeniniai kvietimai**, ypač veiksmingi mažesnėse bendruomenėse.

Siekiant užtikrinti aiškumą, kiekviename savanorystės pasiūlyme tikslinga aiškiai įvardinti:

- tikslią veiklos trukmę (pvz., „3 dienos“, o ne abstraktų „trumpalaikė veikla“);
- konkrečią datą ar laikotarpį;
- aiškiai apibrėžtas užduotis;
- vertes savanoriui - ką savanoris įgis ar išmoks dalyvaudamas;
- paprastą registracijos būdą (vienas aiškus veiksmas).

Mikro ir epizodinėje savanorystėje šis etapas organizuojamas ypač trumpai ir orientuojamas į spontanišką įsitraukimą, tuo tarpu trumpalaikėje savanorystėje komunikacija gali būti detalesnė, tačiau išlaikant aiškumo ir paprastumo principą.

Trumpalaikės savanorystės organizavimo veiksmų sąrašas (1 etapas)

1 etapas. Savanorių pritraukimas

- Aiškiai apibrėžta savanorystės veikla (ką reikia daryti)
- Nurodyta tiksli veiklos trukmė (valandos / dienos / savaitės)
- Aiškiai įvardinta data arba laikotarpis
- Aprašytos savanorystės vertės (ką savanoris gaus ar išmoks)
- Parinkti jaunimui tinkami komunikacijos kanalai (socialiniai tinklai,

mokyklos, jaunimo organizacijos)

- Skelbimas/kvietimas lengvai suprantamas
- Siūloma galimybė prisijungti kartu su draugu (-ais)
- Numatytas asmeninis kvietimas (jei taikoma)

ETAPAS 2. Savanorių atranka ir registracija

Tikslas - užtikrinti paprastą ir greitą savanorių įsitraukimą, kartu garantuojant saugumą, aiškumą ir savanorio bei veiklos suderinamumą.

Savanorių atranka ir registracija trumpalaikės savanorystės modelyje organizuojamos pagal „**ties, kiek reikia**“ principą. Tai reiškia, kad procesas yra proporcingas veiklos trukmei ir pobūdžiui: mikro ir labai trumpose veiklose jis maksimaliai supaprastinamas, o ilgesnėse trumpalaikėse veiklose taikomi minimalūs, bet tikslingi atrankos elementai.

Registracijos ir (minimalios) atrankos procesas

Trumpoms veikloms (iki 1 savaitės)	Ilgesnėms trumpalaikėms veikloms (1–8 savaitės)
Paprasta internetinė registracijos forma (vardas, kontaktai, amžius, trumpas motyvacijos sakinytis)	Internetinė registracijos forma su išsamesniais klausimais apie motyvaciją ir galimybes.

Automatinis patvirtinimas el. paštu, Trumpas susitikimas su kuriame pateikiama visa reikalinga koordinatoriui (15–30 min.), kuris informacija apie veiklą. gali vykti nuotoliniu būdu.

Svarbūs principai

- Registracijos ir atrankos proceso trukmė neturėtų viršyti **3 darbo dienų** nuo registracijos pateikimo iki galutinio patvirtinimo.
- Jei savanoris neatitinka konkrečios veiklos reikalavimų (pvz., dėl amžiaus ar fizinių galimybių), **rekomenduojama pasiūlyti alternatyvią savanorystės galimybę**, tačiau neuždaryti durų savanoriškai veiklai.
- Vengti perteklinių duomenų rinkimo - renkama tik ta informacija, kuri būtina veiklos organizavimui.
- Naudoti **Google Forms** su automatiniu patvirtinimo laišku el. paštu.

Užbaigus registracijos ir atrankos etapą, savanoriai pereina į įvadinio supažindinimo etapą, kuriame užtikrinamas aiškus užduočių, lūkesčių ir veiklos konteksto supratimas.

SAVANORIO REGISTRACIJOS ANKETOS PAVYZDYS

Trumpalaikio savanorio registracijos

✓ **1. Pagrindinė informacija**

- Vardas, Pavardė: _____
- Amžius: (svarbu dėl teisinių reikalavimų/užduočių specifikos) _____
- Kontaktinis tel. numeris: _____
- El. paštas: _____

✓ **2. Galimybės ir interesai**

- Kada gali savanoriauti? (Pasirinkti datas/laikus) _____
- Kokia sritis tave domina labiausiai? (Pvz.: Pagalba renginio metu, Komunikacija, Techninė pagalba, Logistika) _____
- Ar turi ankstesnės savanorystės patirties? _____
(Trumpai aprašyk arba pažymėk „Ne“) Ne _____

✓ **3. Motyvacija**

- Kodėl nori prisijungti būtent prie šio projekto? (1-2 sakiniai) _____
- Kokių įgūdžių tikiesi įgyti? _____

✓ **4. Kita**

- Ar turi specialių poreikių/alergijų? (Svarbu, jei organizuojamas maitinimas) _____
- Sutikimas dėl asmens duomenų tvarkymo ir fotografavimo: Sutikau

ETAPAS 3. Įvadinis supažindinimas

Tikslas - užtikrinti, kad savanoris pasitikėtų organizacija, aiškiai suprastų savo vaidmenį, užduotis ir lūkesčius, bei žinotų, kaip elgtis veiklos metu.

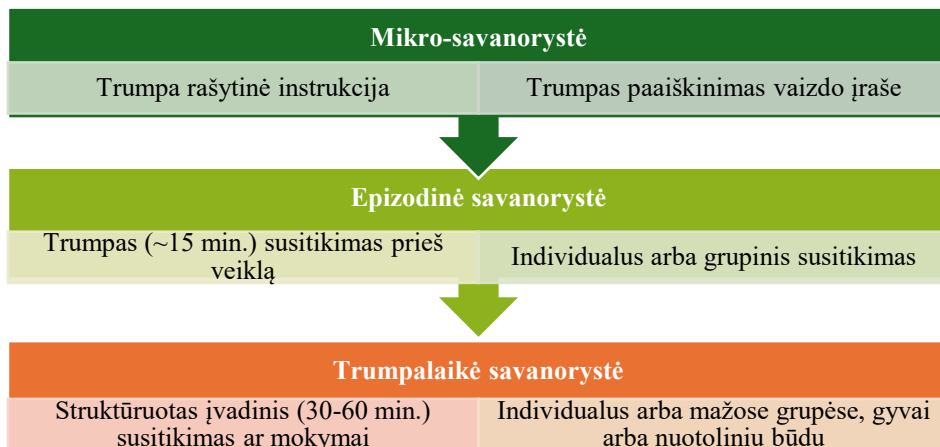
Įvadinis supažindinimas svarbi trumpalaikės savanorystės proceso dalis, nepriklausomai nuo veiklos trukmės. Aiškus ir struktūruotas supažindinimas mažina klaidų riziką, didina savanorių pasitikėjimą savimi bei organizacija ir padeda kurti teigiamą savanorystės patirtį.

Įvadinio supažindinimo forma ir apimtis priklauso nuo savanorystės pobūdžio:

Trumpalaikės savanorystės organizavimo veiksmų sąrašas (2 etapas)

2 etapas. Savanorių atranka ir registracija

- Registracija paprasta ir greita (jei ji reikalinga, pagal veiklos pobūdį)
- Atrankos apimtis proporcinga veiklos trukmei
- Savanoriai gauna patvirtinimą, kad yra priimti
- Renkama tik būtina informacija (vengiama perteklinių klausimų)

Galimas įvadinio supažindinimo turinys

Tema	Turinys	Forma
Organizacija / projektas	Kas esame, ką darome ir kodėl ši veikla svarbi	Trumpas pristatymas (iki 5 min.)
Savanorio užduotys	Konkrečios savanorio funkcijos: ką daryti, kada ir kur	Užduočių sąrašas
Saugumas	Sveikatos ir saugumo pagrindai	Žodžiu + raštu
Logistika	Susitikimo vieta, atvykimas/patekimas, patalpos (pvz. kur WC), poilsio ir maitinimo vietos	Praktinė informacija
Kontaktai	Į ką kreiptis iškilus klausimams ar problemoms	Telefono numeris / el. paštas
Lūkesčiai	Ko tikimasi iš savanorio ir ko savanoris gali tikėtis iš organizatorių	Atviras pokalbis

Rekomenduojama **net ir trumpiausios trukmės savanorystei skirti bent 15 minučių įvadui**, nes tai padeda sumažinti ankstyvą savanorių pasitraukimo riziką ir padeda identifikuoti aiškius lūkesčius.

Užtikrinus sklandų įvadinį supažindinimą, savanoriai pereina į veiklos įgyvendinimo etapą, kuriame svarbiausia - palaikymas, koordinavimas ir sklandi savanorystės patirtis.

Trumpalaikės savanorystės organizavimo veiksmų sąrašas (3 etapas)

3 etapas. Savanorių įvadinis supažindinimas

- Savanoriai aiškiai supranta savo vaidmenį ir užduotis
- Pateikta trumpa, aiški instrukcija (žodžiu, raštu ar vaizdo formatu)
- Paaiškinti pagrindiniai saugumo aspektai (jei aktualu)
- Savanoriai žino, į ką kreiptis kilus klausimams
- Supažindinimas proporcingas veiklos trukmei

ETAPAS 4. Veiklos įgyvendinimas

Tikslas - užtikrinti, kad savanoris sėkmingai atliktų savo užduotis, jaustųsi palaikomas, turėtų aiškų kontaktą su organizatoriais ir patirtų teigiamą, prasmingą savanorystės patirtį.

Veiklos įgyvendinimo etapas apima realų savanorių dalyvavimą savanoriškoje veikloje. Šiame etape ypač svarbus sklandus koordinavimas, aiškus užduočių paskirstymas ir nuolatinis ryšys su savanoriais.

Trumpalaikės savanorystės modelyje veiklos planuojamos taip, kad savanoriai galėtų matyti ir pajusti **greitą, apčiuopiamą savo indėlio rezultatą**. Tai ypač aktualu jaunimui, kuriam svarbu suvokti savo veiklos prasmę čia ir dabar.

Palaikymo ir koordinavimo principai:

Mentorystė/priežiūra	Lankstumas	Pripažinimas veiklos metu
Kiekvienam savanoriui arba nedidelei grupi grupei kontaktinis koordinadorius mentorius. Jis atsakingas už savanorio informavimą, pagalbą ir palaikymą veiklos metu. Ilgesnėse trumpalaikėse veiklose rekomenduojama bent kartą per savaitę inicijuoti	savanorių skiriamas asmuo - ar veiksmų. Jei savanoris dėl objektyvių priežasčių negali dalyvauti suplanuotu laiku, rekomenduojama, jei įmanoma, pasiūlyti veiklos perkėlimą ar	Pripažinimas ir dėmesys savanoriui neturėtų būti atidedamas tik veiklos pabaigai. Paprastas žodinis ačiū po kiekvienos savanorystės dienos ar veiklos etapo stiprina savanorio motyvaciją ir įsitraukimą. Esant galimybei ir gavus

trumpus aptarimo/pasitarimo pokalbius, o trumpose ar vienkartinėse veiklose - būti lengvai pasiekiamam visos veiklos metu. Svarbu, kad savanoris jaustų, jog gali bet kada kreiptis su klausimais ar iškilus sunkumams.	alternatyvią užduotį. Taip pat svarbu stebėti, ar savanoriui paskirtos užduotys atitinka jo galimybes - jei jos pasirodo per sudėtingos arba per lengvos, užduotys turėtų būti koreguojamos, išlaikant teigiamą savanorystės patirtį.	savanorio sutikimą, veiklos akimirku viešinimas socialiniuose tinkluose ar organizacijos komunikaciniuose kanaluose padeda savanoriams jaustis matomiems ir vertinamiems.
---	---	---

Savanoriškos veiklos įgyvendinimo etape svarbu ne tik atlikti suplanuotas užduotis, bet ir **kurti saugią, palaikančią ir pagarbią aplinką**, kurioje savanoris jaustųsi reikalingas, išgirstas ir vertinamas. Ši patirtis dažniausiai lemia, ar jaunas žmogus ryšis savanoriauti ir ateityje.

Užbaigus savanorystės veiklą, svarbu skirti laiko refleksijai ir grįžtamajam ryšiui, siekiant įvertinti patirtį, sustiprinti savanorių motyvaciją ir tobulinti ateities veiklas.

Trumpalaikės savanorystės organizavimo veiksmų sąrašas (4 etapas)

4 etapas. Veiklos įgyvendinimas

- Savanoriai turi visas reikalingas priemones (jei taikoma)
- Koordinatorius yra pasiekiamas veiklos metu
- Užduotys aiškios ir įgyvendinamos per numatytą laiką
- Savanoriai jaučia palaikymą ir pagarbą
- Veiklos metu kuriama pozityvi atmosfera
- ✓ **Greita savikontrolė** (prieš pradėdant veiklą)
- Savanorystę lengva pradėti
- Savanoris nuo pradžių žino, ko tikėtis
- Savanoris išeis su teigiama patirtimi

ETAPAS 5. Refleksija ir grįžtamasis ryšys

Tikslas - įvertinti savanorystės patirtį, sustiprinti savanorio motyvaciją ir panaudoti įgytas išvalgas veiklų tobulinimui bei savanorystės tęstinumui skatinti.

Refleksijos ir grįžtamojo ryšio etapas leidžia ne tik užbaigti konkrečią veiklą, bet ir įprasminti savanorio patirtį. Šiame etape savanoriai kviečiami apmąstyti savo dalyvavimą, įvardyti įgytas patirtis ir jausmus, o organizatoriai - įvertinti veiklos kokybę ir organizacinius sprendimus.

Trumpalaikės savanorystės modelyje refleksija turi būti **proporcinga veiklos trukmei** - paprasta, greita ir lengvai įgyvendinama, vengiant perteklinių formalių procedūrų. Net ir trumpa refleksija padeda savanoriui jaustis išgirstam ir sustiprina teigiamą savanorystės patirtį.

Galimos refleksijos formos pagal savanorystės tipą

Mikro-savanorystė	Epizodinė savanorystė	Trumpalaikė savanorystė
Trumpa 1–2 klausimų apklausa ar paprastas įvertinimas (pvz., kaip vertini įgytą patirtį?) Kas patiko? Kas buvo sudėtinga? išmokai?)	Trumpa anoniminė arba neformalus pokalbis veiklos pabaigoje	Struktūruota refleksija - trumpa anketa, grupinis aptarimas ar individualus pokalbis

Refleksijos ir grįžtamojo ryšio principai

Aiškumas ir paprastumas: Refleksijos klausimai turi būti trumpi, aiškūs ir orientuoti į patirtį, o ne į formalią atskaitomybę.

Abipusiškumas: Grįžtamasis ryšys yra dvipusis procesas: savanoris dalijasi savo patirtimi, o organizacija suteikia savanoriui grįžtamąjį ryšį, padėką ir pripažinimą.

Laiku suteiktas grįžtamasis ryšys: Refleksija atliekama iškart po veiklos arba netrukus po jos, kol patirtis dar šviežia.

Panaudojimas tobulinimui: Surinktas grįžtamasis ryšys naudojamas veiklų organizavimo, komunikacijos ir savanorių palaikymo procesų gerinimui.

Trumpalaikės savanorystės organizavimo veiksmų sąrašas (5 etapas)

5 etapas. Refleksija ir grįžtamasis ryšys

- Savanoriams padėkota už indėlį (žodžiu, žinute, viešai)
- Sudaryta galimybė pasidalinti patirtimi (apklausa, pokalbis)
- Refleksija pritaikyta veiklos trukmei (labai trumpa / struktūruota)
- Savanoriai informuoti apie kitas savanorystės galimybes
- Surinktas grįžtamasis ryšys panaudotas tobulinimui

Galimi refleksijos klausimai

- Kaip vertini savo savanorystės patirtį?
- Kas tau labiausiai patiko šioje veikloje?
- Kas galėjo būti geriau?
- Ar norėtum savanoriauti dar kartą?
- Ar ši patirtis paskatino tave galvoti apie kitas savanorystės formas?

Padėka ir pripažinimas

Refleksijos etapas taip pat apima padėką savanoriams bei jų indėlio pripažinimą. Tai gali būti asmeninė padėka (žodžiu ar žinute); pažymėjimas ar sertifikatas; viešas paminėjimas socialiniuose tinkluose (gavus savanorio sutikimą); informavimas apie kitas savanorystės galimybes.

Refleksija ir grįžtamasis ryšys užbaigia trumpalaikės savanorystės ciklą, tačiau kartu tampa **tiltu į tolesnį savanorystės kelią**.

3.4. Atsakomybės ir vaidmenys

Siekiant užtikrinti sklandų trumpalaikės savanorystės modelio veikimą, svarbu aiškiai apibrėžti pagrindinių dalyvių vaidmenis ir atsakomybes. Aiškus funkcijų pasiskirstymas leidžia supaprastinti savanorystės procesą, užtikrinti veiklų kokybę ir sukurti teigiamą savanorių patirtį.

Pagrindinės skirtingų šalių funkcijos ir atsakomybės trumpalaikėje savanorystėje

Savanoris	Koordinatorius / mentorius	Priimančioji organizacija
<ul style="list-style-type: none"> Savanoriškas įsitraukimas į aiškiai apibrėžtas, ribotos trukmės veiklas; Atsakingas pavestų užduočių atlikimas sutartu laiku pagal turimus gebėjimus (arba informavimas, jei negali dalyvauti); Atvira komunikacija su koordinatoriumi ar mentoriumi; Saugos taisyklių ir organizacijos vidaus tvarkos laikymasis; Pagarba kitiems savanoriams, organizacijos darbuotojams; Dalyvavimas refleksijos ir grįžtamojo ryšio procese. 	<ul style="list-style-type: none"> Savanorių pritraukimas ir informavimas apie savanorystės galimybes; Savanorių supažindinimas su veiklos tikslais, užduotimis ir lūkesčiais; Savanorių palaikymas veiklos metu ir operatyvus reagavimas į kylančius klausimus; Grįžtamojo ryšio rinkimas ir refleksijos organizavimas; Proceso tobulinimas remiantis grįžtamoju ryšiu. 	<ul style="list-style-type: none"> Aiškūs savanoriškos veiklos poreikio ir užduočių apibrėžimas; Prasmingos veiklos sukūrimas savanoriams; Saugios ir savanoriams palankios aplinkos užtikrinimas; Reikalingų resursų užtikrinimas (erdvė, medžiagos, priežiūra); Bendradarbiavimas su koordinatoriumi ar mentoriumi; Savanorių indėlio pripažinimas ir įvertinimas.

Trumpalaikės savanorystės atsakomybės-etapų matrica

Savanorystės etapas	Savanoris	Koordinatorius / mentorius	Priimanti organizacija
Savanorių pritraukimas	<ul style="list-style-type: none"> Domisi savanorystės pasiūlymais Pasirenka jam tinkamą veiklą 	<ul style="list-style-type: none"> Skelbia aiškia, jaunimui suprantamą informaciją Parenka tinkamus komunikacijos kanalus 	<ul style="list-style-type: none"> Identifikuoja savanorystės poreikius Pateikia aiškų veiklų aprašą
Atranka ir registracija	<ul style="list-style-type: none"> Užsiregistruoja (jei taikoma) Patvirtina dalyvavimą 	<ul style="list-style-type: none"> Organizuoja supaprastintą registraciją Užtikrina veiklos atitikimą savanorio poreikiams/galimybėms 	<ul style="list-style-type: none"> Įvertina poreikį dėl savanorių skaičiaus Teikia informaciją apie veiklos sąlygas
Įvadinis supažindinimas	<ul style="list-style-type: none"> Susipažįsta su užduotimis ir taisyklėmis Užduoda klausimus 	<ul style="list-style-type: none"> Pateikia aiškias instrukcijas Užtikrina, kad savanoris suprastų lūkesčius 	<ul style="list-style-type: none"> Pristato veiklos kontekstą Supažindina su saugumo reikalavimais
Veiklos įgyvendinimas	<ul style="list-style-type: none"> Atlieka sutartas užduotis Laikosi susitarimų 	<ul style="list-style-type: none"> Koordinuoja procesą Teikia pagalbą ir palaikymą 	<ul style="list-style-type: none"> Sudaro sąlygas veiklai Užtikrina reikalingas priemones
Refleksija ir grįžtamasis ryšys	<ul style="list-style-type: none"> Dalinasi patirtimi Įvertina veiklą 	<ul style="list-style-type: none"> Renka grįžtamąjį ryšį Padėkoja savanoriams Informuoja apie kitas galimybes 	<ul style="list-style-type: none"> Įvertina savanorių indėlį Suteikia grįžtamąjį ryšį

Ši atsakomybės-etapų matrica užtikrina, kad trumpalaikės savanorystės procesas būtų aiškus, nuoseklus ir orientuotas į teigiamą savanorių patirtį. Supaprastintas vaidmenų pasiskirstymas leidžia efektyviai organizuoti savanorystę net ir esant ribotai veiklų trukmei, kartu sudarant prielaidas jaunimo įsitraukimo tęstinumui.

Kad trumpalaikės savanorystės procesas būtų lengvai įgyvendinamas praktiškai, žemiau pristatomos atsakomybės-etapų matricos, kurios apibrėžia pagrindinių dalyvių vaidmenis skirtingose trumpalaikės savanorystės formose kiekviename savanorystės proceso etape.

Mikro-savanorystės atsakomybės-etapų matrica

Savanorystės etapas	Savaporis	Koordinatorius / mentorius	Priimančioji organizacija
Savanorių pritraukimas	<ul style="list-style-type: none"> • Spontaniškai įsitraukia • Pasirenka užduotį 	<ul style="list-style-type: none"> • Skelbia trumpas, aiškias žinutes apie savanorystės galimybes • Naudoja skaitmeninius kanalus/asmeninius kvietimus 	<ul style="list-style-type: none"> • Pateikia labai aiškia mikro-užduotį

Atranka ir registracija	<ul style="list-style-type: none"> • Dažnai nereikalinga 	<ul style="list-style-type: none"> • Užtikrina, kad registracija būtų nebūtina arba minimali 	<ul style="list-style-type: none"> • Patvirtina, kad veikla saugi ir tinkama
Įvadinis supažindinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Perskaito instrukciją / susipažįsta su vaizdo medžiagoje pateikta informacija 	<ul style="list-style-type: none"> • Parengia itin trumpą instrukciją (vizualiu pavidalu) 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibrėžia veiklos kontekstą (1–2 sakiniai)
Veiklos įgyvendinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Atlieka vieną konkrečią užduotį 	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi procesą (jei reikia) 	<ul style="list-style-type: none"> • Priima rezultata
Refleksija ir grįžtamasis ryšys	<ul style="list-style-type: none"> • Gali pateikti trumpą įvertinimą 	<ul style="list-style-type: none"> • Automatinė padėka 	<ul style="list-style-type: none"> • Įvertina savanorio indėlį

Epizodinės savanorystės atsakomybės-etapų matrica

Savanorystės etapas	Savaporis	Koordinatorius / mentorius	Priimančioji organizacija
Savanorių pritraukimas	<ul style="list-style-type: none"> • Sąmoningai pasirenka veiklą 	<ul style="list-style-type: none"> • Skelbia informaciją apie renginį / veiklą 	<ul style="list-style-type: none"> • Apibrėžia savanorių poreikį
Atranka ir registracija	<ul style="list-style-type: none"> • Užsiregistruoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Prižiūri registraciją • Patvirtina dalyvavimą 	<ul style="list-style-type: none"> • Nurodo savanorių skaičių ir vaidmenis

	(forma, sąrašas)		
Įvadinis supažindinimas	• Dalyvauja trumpame instruktazė	• Veda trumpą supažindinimą	• Supažindina su vieta, sauga
Veiklos įgyvendinimas	• Atlieka paskirtą vaidmenį	• Koordinuoja veiklą vietoje	• Užtikrina reikalingas priemones ir sąlygas
Refleksija ir grįžtamasis ryšys	• Dalinasi patirtimi	• Renka grįžtamąjį ryšį	• Padėkoja savanoriams

Trumpalaikės savanorystės atsakomybės-etapų matrica

Savanorystės etapas	Savanoris	Koordinatorius / mentorius	Priimančioji organizacija
Savanorių pritraukimas	• Svarsto išitraukimą • Vertina pasiūlymą	• Skelbia detalesnę kvietimą	• Apibrėžia savanorių poreikį ir konkrečias užduotis
Atranka ir registracija	• Užsiregistruoja	• Vykdo supaprastintą atranką	• Nurodo savanorių skaičių ir vaidmenis
Įvadinis supažindinimas	• Dalyvauja įvadinuose mokymuose	• Organizuoja įvadinį	• Supažindina su organizacijos veikla

	supažindinimą / mentorystę		
Veiklos įgyvendinimas	• Vykdo paskirtas veiklas	• Reguliariai palaiko ir koordinuoja	• Užtikrina tinkamas veiklos sąlygas ir aprūpina reikalingomis priemonėmis
Refleksija ir grįžtamasis ryšys	• Dalyvauja refleksijoje	• Organizuoja refleksiją ir grįžtamąjį ryšį	• Pripažįsta savanorių indėlį

Atsakomybės-etapų matricų adaptavimas skirtingoms trumpalaikės savanorystės formoms leidžia taikyti vieningą procesą, kartu išlaikant lankstumą ir proporcingumą. Toks požiūris užtikrina, kad savanorystė būtų prieinama skirtinguose jaunimo įsitraukimo etapuose - nuo pirmosios mikro-savanorystės patirties iki struktūruotos trumpalaikės veiklos.

4. Trumpalaikės savanorystės motyvacinė sistema

Trumpalaikė savanorystė pasižymi ribota trukme ir dažnai minimaliu įsipareigojimu, todėl motyvacija šiame kontekste veikia kitaip nei ilgalaikėje savanorystėje. Jauni žmonės dažniau motyvuojami ne organizacijos misija, bet aiškiai matomu poveikiu,

asmenine patirtimi, socialiniu ryšiu ir pripažinimu. Atitinkamai ir trumpalaikės savanorystės motyvacinė sistema turi būti orientuota į greitą teigiamos patirties sukūrimą ir savanorystės tęstinumo skatinimą.

Motyvacinės sistemos tikslai

Motyvacinės sistemos paskirtis - ne tik paskatinti jaunimą pradėti savanoriauti, bet ir užtikrinti pozityvią savanorystės patirtį nuo pirmo kontakto iki veiklos užbaigimo.

Pagrindiniai motyvacinės sistemos tikslai:

Įsitraukimo skatinimas - sudaryti sąlygas jaunimui lengvai ir drąsiai pradėti savanoriauti, mažinant laiko, neapibrėžtumo ir psichologinius barjerus.

Išlikimas veikloje iki pabaigos - motyvuoti savanorius užbaigti pradėtą veiklą, net jei ji trumpalaikė ar vienkartinė.

Teigiamos patirties kūrimas - užtikrinti, kad savanorystė būtų suvokiama kaip prasminga, įdomi ir naudinga patirtis, skatinanti grįžti ar rinktis kitas savanorystės formas ateityje.

Šie tikslai ypač svarbūs jaunimo įgalinimo kontekste, nes pirmoji savanorystės patirtis dažnai lemia tolimesnį jauno žmogaus požiūrį į įsitraukimą į savanorišką bei pilietinę veiklą.

4.1. Motyvacinės priemonės

Motyvacinė sistema grindžiama nuostata, kad **nematerialinės motyvavimo priemonės trumpalaikėje savanorystėje yra svarbiausios**, o materialinės ir pusiau materialinės priemonės veikia kaip papildantis, bet ne pagrindinis motyvacijos šaltinis.

4.1.1. Nematerialinės motyvavimo priemonės

Prasmės ir poveikio matomumas.

Jauni savanoriai yra labiau motyvuoti, kai aiškiai mato savo indėlio prasmę ir rezultatą. Todėl svarbu nuo pat pradžių komunikuoti, kodėl veikla yra reikšminga, o veiklos metu ir pabaigoje parodyti konkrečius pasiektus rezultatus. Net ir mikro-savanorystėje keli aiškūs sakiniai apie poveikį gali reikšmingai sustiprinti motyvaciją.

Pripažinimas ir įvertinimas.

Jaunimui svarbu jaustis pastebėtam ir įvertintam. Trumpalaikėje savanorystėje pripažinimas turėtų būti greitas, asmeniškasis ir proporcingas veiklos apimčiai. Tai gali būti žodinė padėka, asmeninė žinutė ar viešas paminėjimas (gavus savanorio sutikimą). Svarbu, kad pripažinimas būtų konkretus ir tikras, orientuotas į pastangas ir indėlį.

Socialinis ryšys ir bendruomeniškumas.

Savanorystė jaunimui dažnai yra ir socialinė patirtis. Galimybė savanoriauti kartu su bendraamžiais, neformalus bendravimas prieš ar po veiklos bei palaikanti aplinka padeda kurti priklausymo jausmą. Net ir trumpalaikė veikla gali tapti reikšmingu socialiniu ryšiu, jei ji tinkamai organizuota.

Asmeninis tobulėjimas.

Jaunimas savanorystę vertina kaip galimybę mokytis ir augti. Aiškiai įvardijant, kokius įgūdžius ar patirtį savanoris įgis, sudarant sąlygas refleksijai ir pripažįstant savanorystę kaip vertingą patirtį mokymosi ar karjeros kontekste, stiprinama vidinė motyvacija.

4.1.2. Materialinės ir pusiau materialinės motyvavimo priemonės

Nors nematerialinė motyvacija yra pagrindinė, tam tikros materialinės ir pusiau materialinės priemonės gali papildyti motyvacinę sistemą ir sustiprinti jaunimo įsitraukimą. Šios priemonės neturėtų būti suvokiamos kaip atlygis, bet kaip padėkos ir pripažinimo forma.

Pažymėjimai ir sertifikatai suteikia formalų savanorystės patirties patvirtinimą, kuris gali būti naudingas mokymosi, studijų ar darbo kontekste. Trumpalaikėje savanorystėje rekomenduojama taikyti

paprastus, lengvai išduodamus pažymėjimus, vengiant perteklinių administracinių procedūrų.

Kompetencijų pripažinimas padeda jaunimui suvokti savanorystę kaip investiciją į savo ateitį. Įvardijant įgytas kompetencijas ir sudarant galimybes jas reflektuoti, stiprinamas savanorystės ryšys su asmeniniu ir profesiniu augimu.

Smulkios praktinės naudos, tokios kaip maitinimas veiklos metu, simbolinė atributika ar atminimo priemonės, prisideda prie rūpestingos ir svetingos aplinkos kūrimo, tačiau neturėtų tapti pagrindine motyvacija.

Galimos motyvavimo priemonės pagal savanorystės formas

Motyvacinio priemonė	Mikro-savanorystė	Epizodinė savanorystė	Trumpalaikė savanorystė
Pasmės ir poveikio matomumas	✔ Labai svarbu (trumpa žinutė apie poveikį po veiklos)	✔ Labai svarbu (aiškus rezultatas po veiklos)	✔ Labai svarbu (reguliarus poveikio grįžtamasis ryšys)
Asmeninė padėka	✔ Automatinė žinutė/simbolinė padėka	✔ Žodinė ar rašytinė padėka	✔ Asmeniška padėka
Pripažinimas erdvėje	✘ Nebūtina	 Rekomenduojama	 Labai rekomenduojama
Socialinis ryšys	✘ Nebūtina	✔ Vidutinis (bendra veikla)	✔ Vidutinis - stiprus (bendra

			veikla, komanda, bendruomenė)
Refleksija	✓ Trumpa, 1-2 klausimai	✓ Trumpa, gali būti grupinė	✓ Struktūruota refleksija
Pažymėjimai/sertifikatai	✗ Nebūtina	✓ Galimi	 Rekomenduojami
Kompetencijų pripažinimas	✗ Netaikoma	✓ Galimas	✓ Galimas, proporcingas
Smulkios materialinės naudos	 Nerekomenduojama	✓ Galimos	✓ Galimos, proporcingos
Tolesnių savanorystės galimybių pasiūlymai	 Rekomenduojama	 Labai rekomenduojama	 Privaloma

Šios motyvavimo priemonės parodo, kad skirtingos savanorystės formos reikalauja skirtingų motyvavimo sprendimų. Mikro-savanorystėje svarbiausias vaidmuo tenka greitam prasmės ir poveikio parodymui, epizodinėje savanorystėje - socialinei patirčiai ir matomam rezultatui, o trumpalaikėje savanorystėje - kompetencijų ugdymui, pripažinimui ir nuosekliam palaikymui. Toks diferencijuotas požiūris leidžia kurti veiksmingą ir jaunimui patrauklią motyvacinę sistemą, išlaikant savanorystės vertybinį pagrindą.

5. Trumpalaikės savanorystės modelio įgyvendinimas ir vertinimas

Trumpalaikės savanorystės modelio sėkmė priklauso ne tik nuo jo koncepcijos, bet ir nuo nuoseklaus bei lankstaus įgyvendinimo praktikoje. Žemiau apibrėžiami pagrindiniai modelio taikymo principai, taip pat stebėsenos ir vertinimo nuostatos, leidžiančios užtikrinti modelio veiksmingumą ir tęstinumą.

5.1. Modelio taikymas praktikoje

Trumpalaikės savanorystės modelis taikomas per esamas savivaldybės, jaunimo organizacijų, švietimo įstaigų ir nevyriausybinų organizacijų veiklas, integruojant jį į jau vykdomas iniciatyvas. Modelio įgyvendinimas grindžiamas šiais principais:

- veiklų pritaikymu skirtingoms savanorystės formoms (mikro, epizodinei, trumpalaikėi);
- aiškiu vaidmenų ir atsakomybių pasiskirstymu;
- supaprastintais procesais, atitinkančiais veiklų trukmę ir apimtį;
- nuosekliu jaunimo informavimu apie savanorystės galimybes (pvz. sukurtame Kretingos savanorystės žemėlapyje).

Modelis gali būti taikomas palaipsniui, pradedant pilotinėmis veiklomis ir, atsižvelgiant į rezultatus, plečiamas.

5.2. Stebėseną ir rezultatų vertinimas

Siekiant užtikrinti modelio veiksmingumą, būtina skirti dėmesio stebėsenai bei vertinimui. Vertinimo procesas padeda trumpalaikės savanorystės vykdytojams/koordinatoriams mokytis bei tobulėti. Pagrindiniai stebėsenos ir vertinimo aspektai:

- jaunimo įsitraukimo apimtys (dalyvių skaičius, savanorystės formos);
- savanorių patirtis ir pasitenkinimas;
- veiklų užbaigimo rodikliai;
- savanorystės tęstinumo požymiai (pakartotinis įsitraukimas).

Mikro ir epizodinėje savanorystėje vertinimas gali būti vykdomas trumpomis apklausomis ar grįžtamojo ryšio formomis, o trumpalaikėje savanorystėje – labiau struktūruotomis refleksijos priemonėmis.

5.3. Modelio tobulinimas ir tęstinumas

Remiantis stebėsenos ir vertinimo rezultatais, trumpalaikės savanorystės modelis turėtų būti periodiškai atnaujinamas ir pritaikomas prie besikeičiančių jaunimo poreikių. Grįžtamasis ryšys naudojamas:

- savanorystės pasiūlymų tobulinimui;
- motyvacinės sistemos stiprinimui;
- naujų partnerių ir veiklų įtraukimui.

Toks ciklinis požiūris leidžia užtikrinti, kad trumpalaikės savanorystės modelis išliktų aktualus, patrauklus jaunimui ir tvarus ilgalaikėje perspektyvoje.

Trumpalaikės savanorystės modelis Kretingos savivaldybėje sudaro sąlygas jaunimui įsitraukti į savanorišką veiklą jiems priimtiniu tempu, nuo pirmojo mikro-savanorystės žingsnio iki gilesnio pilietinio dalyvavimo, taip stiprinant bendruomeniškumą ir jaunimo įgalinimą vietos lygmeniu.

5.4. Gerosios praktikos pavyzdžiai ir jų taikymo galimybės

Siekiant iliustruoti, kaip trumpalaikės savanorystės ir jaunimo įtraukimo modeliai veikia praktikoje, šiame skyriuje pateikiami gerosios praktikos pavyzdžiai iš tarptautinio ir nacionalinio konteksto. Pirmasis pavyzdys apžvelgia Novi Sado savanorių tarnybos (NVS) patirtį, o antrasis pristato Klaipėdos – Europos jaunimo sostinės 2021 ambasadorių programos struktūrą bei pasiektus rezultatus. Jie atskleidžia skirtingus organizacinius sprendimus,

motyvavimo priemonės ir jaunimo įgalinimo būdus, kurie gali būti pritaikyti ir Kretingos savivaldybės kontekste.

5.4.1. NOVI SADO SAVANORIŲ TARNYBA (NVS)

Jungtinė Novi Sad – Europos jaunimo sostinės 2019 ir Europos kultūros sostinės 2024 programa, skirta savanorių pritraukimui ir išlaikymui ir išaugęs į Novi Sado savanorių tarnybą (NVS) - nuolatinį miestui skirtą savanorystės modelį. Šiuo metu programą koordinuoja organizacija [Opens](#).

NVS modelis veikia kaip nuolatinė platforma, kuri sistemingai jungia savanorius su institucijomis, organizacijomis bei savanorystės iniciatyvų organizatoriais, taip prisidėdama prie stipresnės ir aktyvesnės vietos bendruomenės kūrimo. Platforma veikia kaip internetinė savanorystės valdymo sistema, sudaranti galimybę suinteresuotiems asmenims susikurti savanorio profilį, stebėti aktualias savanorystės galimybes ir registruotis į renginius bei veiklas pagal savo interesus ir kompetencijas. Tuo pačiu institucijos, organizacijos ir kiti savanorystės organizatoriai platformoje gali skelbti savanorystės pasiūlymus, efektyviai valdyti savanorių pritraukimą ir užtikrinti reikalingą savanorių kiekį savo programų įgyvendinimui.

Modelio struktūra ir eiga

Trumpalaikės savanorystės modelis yra grindžiamas aiškia struktūra ir nuoseklia eiga, apimančia registraciją, paruošimą, veiklos vykdymą bei vertinimą.

Pirmasis etapas – registracija ir platformos naudojimas. Savanoriai registruojasi per NVS internetinę platformą (nvs.rs), kurioje susikuria asmeninį savanorio profilį ir gali pasirinkti savanorystės galimybes pagal savo interesus, gebėjimus ir laiką, kiek jie gali skirti savanorystei. Ta pati platforma sudaro sąlygas organizacijoms, institucijoms ir savanorystės organizatoriams skelbti

atvira savanoriškos veiklos pozicijas, pritraukti potencialius savanorius ir efektyviai valdyti jų įtraukimą.

Antrasis etapas – paruošimas ir veiklos organizavimas. Prieš pradėdami savanorišką veiklą, savanoriai dalyvauja paruošiamuosiuose susitikimuose ar mokymuose, kurių metu supažindinami su veiklos tikslais, užduotimis, atsakomybėmis ir kitais organizaciniais aspektais. Projektuose ir renginiuose dažniausiai numatomos aiškiai apibrėžtos savanorių pozicijos, kas padeda sumažinti neapibrėžtumą, užtikrina geresnę savanorių pasirengimą ir jų prisitaikymą prie konkrečių veiklų.

Trečiasis etapas – savanoriškos veiklos vykdymas. Savanoriai įsitraukia į įvairias veiklos sritis, tokias kaip sporto renginiai, kultūros programos, socialinės iniciatyvos ar kitos bendruomeninės veiklos. Priklausomai nuo poreikio, NVS teikia papildomą palaikymą savanoriams ir organizatoriams, užtikrinant sklandžią komunikaciją, koordinavimą ir techninę pagalbą.

Ketvirtasis etapas – vertinimas ir grįžtamasis ryšys. Po renginių ar veiklų įgyvendinimo atliekamas savanorių patirties įvertinimas, renkamas grįžtamasis ryšys ir formuluojamos rekomendacijos tolimesniame savanorystės modelio ir procesų tobulinimui.

Reikšmė trumpalaikiai savanorystei

Trumpalaikės savanorystės įgyvendinimas per NVS modelį sudaro sąlygas savanoriams greitai ir patogiai pasirinkti veiklas pagal savo interesus ir laiko galimybes, dalyvauti konkrečiuose renginiuose ar iniciatyvose be ilgalaikių įsipareigojimų bei įgyti praktinės patirties realiose situacijose, išbandant skirtingas veiklos sritis. Be to, savanoriai dalyvauja koordinuojamose veiklose, kuriose yra aiškiai apibrėžti vaidmenys, užduotys ir atsakomybės, taip užtikrinant kokybišką savanorystės patirtį tiek savanoriams, tiek organizatoriams.

5.4.2. KLAIPĖDA – EUROPOS JAUNIMO SOSTINĖS 2021 AMBASADORIAI

Ambasadorių programa buvo sukurta Klaipėdai ruošiantis tapti Europos jaunimo sostine 2021. Šia programa siekta į pasirengimo etapą įtraukti ne tik organizacijose dalyvaujantį, bet ir jaunimą, kuris nežino, ar nori dalyvauti formalizuotose struktūrose.

Pagrindinis programos išskirtinumas – orientacija į **neorganizuotą jaunimą**. Nors Klaipėda visada turėjo aktyvių jaunimo organizacijų ir kitų struktūrų, ambasadorių programa buvo orientuota į 14–29 m. jaunuolių pasiekimą ir įtraukimą, kurie:

- Nepriklauso jokioms oficialioms nevyriausybinėms organizacijoms (NVO).
- Ieško lanksčių saviraiškos formų be ilgalaikių įsipareigojimų.
- Nori tiesiogiai prisidėti prie savo miesto pokyčių, bet nežino, nuo ko pradėti.

Programoje dalyvavo daugiau nei 100 jaunų žmonių, nepriklausančių formaliosioms jaunimo organizacijoms.

Nepaisant sėkmingo starto ir didelio susidomėjimo pasirengimo etape bei pačiais 2021-aisiais metais, **šiuo metu programa oficialiai nebeveikia**. Pasibaigus Europos jaunimo sostinės metams, programa susidūrė su iššūkiais:

- **Finansavimo ir koordinavimo trūkumas:** Programa buvo tiesiogiai susieta su Europos jaunimo sostinės projektu, todėl pasibaigus titulo metams, nutrūko ir tikslinis administravimas.
- **Institucinis tęstinumas:** Nors dalis ambasadorių sėkmingai perėjo į kitas jaunimo struktūras, pati neformalaus dalyvavimo platforma nebuvo integruota į nuolatinės savivaldybės jaunimo politikos priemones.

Nors oficialus „ambasadorių“ statusas nebeegzistuoja, ši patirtis paliko ryškų pėdsaką Klaipėdos jaunimo politikoje, įrodydama, kad

mieste yra didelis potencialas įtraukti jaunimą, kuris vengia formalių struktūrų, bet nori prisidėti prie prasmingo savo miesto kūrimo.

Modelio struktūra ir eiga

Ambasadorių programa buvo grindžiama ne tik savanoryste, tačiau ir laisve bei atvirumu jaunimo iniciatyvoms. Nors aiškios struktūros programa neturėjo (savyje turėjo daug laisvės), žemiau aprašomi pagrindiniai programos principai.

Pirmasis etapas prasidėjo nuo potencialių dalyvių registracijos, kurios metu jaunimas ir kiti bendruomenės nariai pildydavo skaitmeninę paraiškos formą socialiniuose tinkluose bei oficialioje projekto svetainėje. Šio etapo tikslas buvo ne tik surinkti pagrindinius duomenis, bet ir susipažinti su kandidatų motyvacija, interesais bei specifiniais gebėjimais. Toks profiliavimas leido organizatoriams susidaryti išsamų dalyvių portretą ir identifikuoti unikalius talentus, pavyzdžiui, fotografijos, komunikacijos ar renginių organizavimo srityse, kurie vėliau būdavo tikslingai pasitelkiami siekiant Europos jaunimo sostinės titulo.

Antrasis etapas – ambasadorius kviečiamas į artimiausią ambasadorių susitikimą, kuriame susipažįsta su kitais savanoriais bei veiklomis, kurias šiuo metu organizuoja patys ambasadoriai ar prie kurių prisideda. Ambasadoriams būdavo teikiama mentorystė, jie buvo skatinami užsiimti įdomiomis, interaktyviomis veiklomis, patys siūlyti, kaip jie galėtų įsitraukti į veiklas.

Platformos ir veiklos, kuriose jaunimas galėjo dalyvauti / organizuoti:

- *Dialogas* – skatinti socialinį ir pilietinį dalyvavimą, jaunimo balsą sprendžiant miesto klausimus.
- *Ryšiai* – užtikrinti ambasadorių ryšius su tarptautiniais, nacionaliniais ir vietos partneriais bei projektais.

- Kitos platformos suteikė galimybes įsitraukti į verslumą, kūrybiškumą, atvirų miestų erdvių kūrimą ir socialinį dialogą skatinančias iniciatyvas.

Trečiasis etapas žymėjo ambasadorių transformaciją iš pasyvių informacijos gavėjų į aktyvius turinio kūrėjus ir iniciatorius. Tai buvo aukščiausia programos pakopa, kurioje teorinės idėjos virsdavo realiais pokyčiais ir renginiais mieste. Jaunimas prisiimdavo pilną atsakomybę už iniciatyvų valdymą - nuo biudžeto planavimo ir komandos telkimo iki galutinio projekto įgyvendinimo. Tai buvo visapusiškos savirealizacijos erdvė, leidžianti eksperimentuoti skirtinguose vaidmenyse, pavyzdžiui, moderuojant renginius ar koordinuojant socialines akcijas, kas padėjo kiekvienam ambasadoriui atrasti savo stipriąsias puses. Šis mokymosi per patirtį procesas veikė kaip neformaliojo ugdymo mokykla, kurioje buvo ugdomos įvairios kompetencijos: projektų valdymas, gebėjimas lanksčiai spręsti problemas bei emocinis intelektas dirbant komandoje. Viso etapo metu ambasadorius lydėjo mentoriai.

Ketvirtasis etapas apėmė sistemingą vertinimą ir grįžtamojo ryšio kultūros puoselėjimą. Po kiekvieno įgyvendinto renginio ar iniciatyvos ambasadoriai rinkdavosi į bendras sesijas, kuriose ne tik aptardavo pasiektus rezultatus, bet ir reflektuodavo savo asmenines patirtis. Šio proceso metu jaunuoliai mokėsi kritiškai vertinti savo

indėlių, identifikuoti sėkmes bei kylančius iššūkius, taip paverčiant praktinę veiklą sąmoningu mokymosi procesu. Refleksija tapo pagrindu tolimesnių veiklų planavimui, nes kiekviena nauja iniciatyva buvo tobulinama remiantis ankstesnėmis įžvalgomis. Toks cikliškas metodas užtikrino nuolatinį kompetencijų augimą ir padėjo ambasadoriams suprasti, kaip konstruktyvi analizė prisideda prie aukštesnės projektų kokybės ir asmeninio tobulėjimo.

Reikšmė trumpalaikiai savanorystei

Ši programa buvo prasminga trumpalaikės savanorystės plėtrai Klaipėdos mieste, nes pasirinktas modelis sudarė sąlygas ambasadoriams greitai ir lanksčiai integruotis į miesto veiklas pagal jų asmeninius interesus bei turimą laiką. Dalyvavimas konkrečiose iniciatyvose be ilgalaikių įsipareigojimų leido ambasadoriams įgyti vertingos praktinės patirties realiose situacijose ir saugiai išbandyti save skirtingose srityse. Kadangi visos veiklos buvo koordinuojamos, su aiškiai apibrėžtais vaidmenimis, užduotimis bei atsakomybėmis, buvo užtikrinama aukšta patirties kokybė. Tokia struktūra buvo naudinga abiem pusėms: ambasadoriai jautėsi užtikrinti dėl savo funkcijų, o organizatoriai galėjo efektyviai valdyti procesus, užtikrindami sklandų pasirengimo Europos jaunimo sostinės titulo gavimui etapą.

Šaltiniai

1. Lietuvos Respublikos Seimas. (2023). *Savanoriškos veiklos įstatymas* (Nauja redakcija nuo 2024-07-01).
2. Centre for European Volunteering (CEV). (2021). *Blueprint for European Volunteering 2030*.
3. Macduff, N. (2005). Societal changes and the rise of the episodic volunteer. In J. L. Brudney (Ed.), *Emerging Areas of Volunteering*. Indianapolis: Association for Research on Nonprofit Organizations and Voluntary Action.
4. Cravens, J., & Ellis, S. J. (2014). *The Last Virtual Volunteering Guidebook: Fully Integrating Online Service Into Volunteer Involvement*. Philadelphia.
5. Macduff, N. (1991). *Episodic Volunteering: Building the Short-Term Volunteer Program*. Walla Walla, WA: MBA Publishing.
6. Hustinx, L., & Lammertyn, F. (2003). Collective and reflexive styles of volunteering: A sociological modernization perspective. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 14(2), 167-187.
7. The Extraordinaries. (2009). *Mobile Micro-Volunteering: The Extraordinaries Launch*. TechCrunch.
8. Sparked by Catchafire. (2024). *About Sparked: Skills-Based Micro-Volunteering*. <https://sparked.com/about>.
9. Dhebar, A., & Stokes, B. (2008). A New Way to Volunteer: Bite-Size Commitments. *Stanford Social Innovation Review*, 6(4), 26-27.
10. UN Volunteers. (2011). *State of the World's Volunteerism Report: Universal Values for Global Well-being*. United Nations Development Programme.
11. Be My Eyes. (2024). *About Be My Eyes: Helping Blind See Through Micro-Volunteering*. <https://www.bemyeyes.com/about>
12. Zooniverse. (2024). *Zooniverse: People-Powered Research*. <https://www.zooniverse.org/about>
13. Humanitarian OpenStreetMap Team (HOT). (2024). *Micro-Tasking for Humanitarian Mapping*. <https://www.hotosm.org/>
14. Locke, M., Ellis, A., & Davis Smith, J. (2016). *Hold on to What We've Got? The Challenges Facing Volunteer-Involving Organizations in Retaining Volunteers*. Institute for Volunteering Research. London: NCVO.
15. YOUTH SURVEY 2024. (2025). https://cdn.edupedu.ro/wp-content/uploads/2025/02/Youth_Survey_2024_FL013EP_report_en.pdf
16. Hustinx, L.; Lammertyn, F. (2003). Collective and Reflexive Styles of Volunteering: A Sociological Modernization Perspective. *Voluntas*. 14. 167-187. 10.1023/A:1023948027200.
17. OECD (2024), "Unleashing the potential of volunteering for local development: An international comparison of trends and tools", *OECD Local Economic and Employment Development (LEED) Papers*, No. 2024/11, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/deab71bd-en>.